

MEGSZÜLNI A HALÁLUNKAT

JÓDAL RÓZSA

Mostanában szürkületkor, a városnak egy előkertes, angolpázsittal, pettyes levelű japán babérsommal, tulipánfákkal, ezüsthenyővel, karcsú ciprusokkal, megszámlálhatatlanul sok rózsabokorral ékes villasorában, szinte az utcai lámpagyújtással egy időben, minden áldott nap feltűnik két imbolygó alak: egy nyurga, kimérten lépegető nadrágos árny, s mellette egy parányi, tőle időnként el-eltávolodó, messze szaladó, a vasrácsos kerítéseken be-beleskelődő, terméskö-szegélyeikre fel-felkapaszkodó, majd hangos „Hoppá!” kiáltással a járdára visszahuppanó kisebb. Az utcabeliek már megszokták, az „esti menetrendhez” tartozóknak könyvelték el őket, de a sarki neonfeliratos étterem változó, hangoskodó közönsége körében időről időre még feltűnést keltenek. Széles jókedvükben kékre mázolt kerti vesszőszékeikről olykor-olykor oda is füttyentenek, cicegnek nekik. Egyikük egyszer ölébe is kapta a fél lábon éppen mellette elugráló kicsit, és megkínálta tejszínes málnafagylaltjával, de a nadrágos rögtön ott termett, Buster Keaton-os fapofával szó nélkül kikapta az ölelő karokból, és továbbállt vele. Tüntetően egyenes, nyugodt, kimért léptekkel folytatta útját. A kicsi zúgolódott.

– Mama, sötét van. Mindig sötétben megyünk pá-pá. Nem szeretem!
– A szabad levegő egészséges. Mondtam már neked. S kell a rendszeres mozgás is.

– Nincs kint senki . . . Hallod? Játszani akarok!

Lenyúlt, és fél kézzel magához szorította. Olyan kicsi volt, olyan nagyon kicsi. A derekáig sem ért.

– Nem szabad! Nana! A virág azért van, hogy gyönyörködjünk benne, s nem azért, hogy letépjük. – A kerítésen belül álló asszony nem látszott haragosnak, hangjának is inkább oktató színezete volt.

A fodros ruhájú kislány csak nézte. Körülötte, mint narancsszínű halott pillék, kibontogatott lampionvirágok heverték. Gömbölyű, formás kis karját átdugta a vaskerítésen, letépett egy újabb lampiont, apró körmével felhasította, s a mélyén lapuló parányi rőt bogyót bekapta. Mereven, mosolytalanul figyelte az asszonyt. Rágott.

– Köpd ki, mérgező! Pfuj! – mondta az asszony. – Pfuj, kakás.

A gyerek – aranyhajú, loknis kislány – ismét benyúlt, letépett egy újabb lampiont, az asszonyt figyelve kibelezte, s éppen a szájába vette a magját, amikor a mellette álló rátette kezét a kezére. Puhán, súlytalanul nyugtatta rajta, szinte alig érintve a párnás gyerekkezet.

– Nem hallottad? Mérgező. Köpd ki.

A kicsi – hörcsögösen duzzadt pofazacskókkal – várakozásteljesen hol az egyik, hol a másik nőre tekintett. Gondolkozott.

– Kérlek – mondta a mellette álló nadrágos.

A gyerek nyugodt, fürkésző szemekkel elnézegette őket még egy ideig, aztán kegyesen maga elé köpött. Megbámulta lába előtt a fényes, nyálkás, nedvdús gömböcskét, majd parányi pántos szandáljával bök-dönsni kezdte.

„Jaj, de ronda!” gondolta magában a tulajdonosnő. „Ezzel a tök kopasz fejével olyan, mintha egyenesen Auschwitzból szalajtották volna. Nem néz az ilyen tükörbe? Ha százszor divat is!”

– De hiszen én olvastam róla . . . A földicseresznye . . . Milyen is? Azt hiszem, perui földicseresznye . . . ehető. Sőt igen magas a C-vitamin tartalma. – A nadrágos, kopaszra nyírt elegáns asszony hangja halk volt, személytelen, tekintete elmélázó, valahova a távolba révedő.

„Egy ilyen kerek golyót formázó fejet, egy ilyen semmitmondó arcú fejet nem szabadna lecupaszítani. Förtelmes! Egyenesen förtelmes.” A már „szétment” testű, kövérkés, de még csinos arcú nő elégedetten ócsárolta magában a magánál jóval fiatalabbat, magasabbat és karcsúbbat. Hangosan azonban csak annyit mondott: – Az ehető földicseresznye csak rokona a lampionvirágnak. Burka szalmasárga, bogyója jóval nagyobb – cseresznye nagyságú –, lila árnyalatú, és valóban citromízű. – Nyelt egyet, s tudálékosan még hozzátette: – Az édes földicseresznye

bogyói viszont kisebbek, halványsárgák, és azt mondják, ananászízűek. Állítólag olvasztott csokoládéba mártva valóságos cukrászcsemege. Nekem csak lampionvirágom van. Nagyon hálás növény. Nyáron a kertet díszíti, télen, vázában, megszáritva, tartós szobadísz. Olyan igénytelen! S úgy terjed, akár a tarack. Adhatok belőle hajtást.

A kislány rálépett a narancsszín bogyóra, szandálja sarkával szétlapította, majd gondosan, aprólékos műgonddal kezdte taposni, széttrancsírozni.

– Valóban mérgező? Hánytassam meg? – A kopasz nő szembogara a félelemtől megnőtt, sötétre vált. – Nem lett volna szabad a kerítés mellé ültetnie. Nem, egyáltalán nem lett volna szabad! Tudhatja, milyenek a gyerekek. Ez . . . ez felelőtlenség!

– Á, annyira azért nem. Magam is csemegéztem már belőle, s kutya bajom sem lett. De nem élelmiszer. Ez dísznövény – s nyugtatólag viszonzotta a másik könyörgő, űzött tekintetét. „A szeme azért szép”, állapította meg kelletlenül, alamizsnaosztón.

*

„No, jönnek már!” – könyvelte el a 12-es számú villa tulajdonosnője, felpillantva térdeplő helyzetéből. „Szokás szerint most sem fog köszönni”, fortyogott magában, s látszólag teljesen belemerült az apró levelű vörös vadhere gyomlálásába. Az unokája ott játszott mellette holmi palántasorjelző lécdarabokkal. De a loknis hajú szöske kislány, akin most virágos ruhácska fodrozódott, megállott a fiúcska mellett, s erre a nadrágos nő is lecövekelt.

– Hiába szedegetem, kapargatom ki, mindig újra meg újra előbújik. Valósággal a természő alól dugja ki azt az undok sárga virágos fejét – mondta a térdeplő, csak hogy mondjon valamit. Szinte akarata ellenére beszélt, kényszeres hangulatoldóként. – Próbálkoztam már késsel is, a kés hegyével, de ha ez egyszer megkapaszkodott valahol, nincs az az erő, amely kiirthatná. – Hogy válasz nem érkezett, felpillantott. „Úristen! . . . Hisz ennek összeviszsa csomókban kezd serkedni a haja. A kopasz kerek fején, az alaktalan, aszimmetrikus kobakján csak itt-ott, mint fonnyadt apró fűcsomó, egy-egy ritka szálú, aprócska hajtincsféle . . . Milyen ronda! Milyen szörnyű ronda! . . . Akkor hát nem divat-őrületből nyíratta kopaszra a fejét . . . Ki hitte volna. Még olyan fiatalka!”

A kisleány sorba rakta a kerítés előtt a maga sáros végű lécdarabkáit. A kisleány érdeklődve, kíváncsian figyelte. Aztán leguggolt melléje, elvett kettőt, új sort kezdett velük. A fiúcska, alig nagyobb nála, csak nézte.

– Persze gyomirtóval be lehetne permetezni a tövét. Valamikor meg is tettem. Itt is, meg a temetőben is. A sírok között. Az jó volt. Hatásos volt. De most valahogy . . .

A kopasz válasza sem méltatta. A gyerekeket figyelte, de azokat is inkább csak úgy mellékesen, afféle félfigyelemmel.

A kisleány felmarkolta a maga lécdarabjait – már amennyi két piciny markába belefért – magasra tartotta őket, aztán széles mozdulattal földhöz vágta őket. Szerteszóródva, lágy koppanással értek földet a régi, már megrepedt betonú járdán. A kisleány felkacagott. A fiúcska ismét felmarkolt néhány lécet, megint földhöz teremtette őket. Erre a lányka összeseperte valamennyit, beléjük markolt, a fiút figyelve ő is magasba tartotta a zsákmányát, majd, miközben már potyogtak markából a fácskák, suta mozdulattal ő is lecsapta a maradékot. Diadalmasan pillantott a fiúra. Az egy darabig gondolkozott, majd felmarkolt a lécekből annyit, amennyit csak bírt, s féltőn magához szorította őket. A kisleány meghökkenve bámult rá, megpróbálta összeráncolni a homlokát. Aztán lehajolt, összekaparta a maradékot, s ruhácskájához szorítva, nyomva valamennyit, elindult visszafelé. A kisleány sírva fakadt.

– Viszi! – kiabálta.

– Nem baj. Hadd vigye – csitította az asszony. – Marad neked elég.

– De elviszi! – sírt fel a kisleány, és a maga léceit ledobva, a lányka után eredt.

A kopasz még mindig nem mozdult. A háziasszony fürkészszerű rápillantott, de a nagy szürke szemek üresen, befelé nézőn meredtek rá.

– Gyere vissza! – kiáltotta a háziasszony. Azok már jócskán eltávolodtak. A nyomukba eredt. – Semmit sem érnek ezek a vacakok – mondta az asszony. – Gyere, menjünk vissza. Látod, milyen sáros lett tőlük a ruhája? A szép új ruhája. Majd kap a mamájától.

A kisleány sírásra görbülő szájával figyelte a kisleányt, aki váratlanul ráöltötte a nyelvét. Erre, durcásan, a fiúcska is kinyújtotta a magáét. Elindult vissza az anyjával. – Sáros lett – mondta. – *Nagyon* sáros. Majd kap a mamájától! Ugye, nagyon kikap? Rossz kisleány!

A kislány tanácstalanul bámult utánuk. Aztán elengedte a lécdarabokat, és visszaszaladt az anyjához. Az kézen fogta, és egyetlen szó nélkül elindult vele a sarok felé.

*

Nézzük csak ezt . . . 1979-ben született. Hány éves is volt akkor? Huszonhárom. S hány gyászjelentése van? Egy, kettő, három, négy. A másik oldalon? Ott nincs. Szóval négy. A szülei, a testvérei, „a te szerető Csabád”, Csabi szülei, kisöccse és nagyszülei. Ez az udvarlója lehetett. Miben is halt meg? Lássuk csak . . . „szeretett lányunk, nővérem . . . tragikus körülmények között . . .” Ezt akkor beragasztom. Tragikus hirtelenséggel. Akkor nem is fájt neki. Ámbár ki tudja. Lehet, hogy a kórházban még elnyúglódott egy darabig. Úgy lehet, műteni is megpróbálták. Legjobb (?) esetben néhány napig tartott. Ha erős volt a szíve . . . Nézzük tovább. „Nyugalmazott iskolaigazgató, 1925–2002 . . . Bágya Andor 1981–2001 és Bágya Tekla, 1938–2001 . . . Szomorú egy éve . . . Gyászoló szerettek.” Ez húszéves volt. Egyszerre halt meg az anyjával. Talán az anyja volt. Ez is baleset lehetett? Vagy valamilyen fertőző betegség, esetleg mérgezés? Lehet, hogy az anyja – ha az anyja volt – utánahalt. Esetleg öngyilkos lett, amikor megtudta . . . Hát én? Akar-e majd valaki utánam halni? Bajosan. Az én „szeretteim” racionális emberek. Ezt is beragasztom. Hát ez, akit „örökké szeretett fia és bánatos felesége” gyászol? Harminckilenc éves volt, és a gyászjelentés szerint „a világ legjobb férje és édesapja”. Igen, halálunk után mindannyian azokká válunk. Lassan megtelik a füzetem. Papírragasztót is vásárolnom kell már, a dobozom kiürülőben. Mennyi szép ember. Még az öregek is. A gyászolók a fiatalkori fényképeiket küldik be. 1978. Ez huszonnégy volt. „Ő már ott van, ahol nincs fájdalom, / sírjára szálljon áldás és nyugalom.” Ez meg negyvenhat évesen is magányos volt. Vagy csak elvált? Esetleg özvegy? Csak az édesanyja gyászolja és a nővérei családostul. Kár, hogy olyan elmosódott a képe. Nemigen látom, milyen lehetett. Csak ez a vad hajzuhataga . . . Az orvos azt mondta, még kinőhet. A kemoterápia már sokakon segített. Julika anyósának is kinőtt a haja, és rendbe jött, pedig milyen roskatag öregasszony, már nagy, anyányi unokái vannak. Csak ne műtöttek volna meg olyan késve . . . Na, tegyük el a ragasztékokat. Hány oldalam is van már a fiatalon elhunytakból? Tíz . . . tizenegy . . . tizenhárom oldal. Mind fiatal volt.

Mindent gyászolja valaki. Engem is meggyászolnak majd. De addig én . . . én gyászolom saját magamat. *Élve eltemetve*. S nincs akinek elmondjam. Akinek panaszkodjak . . . Dolgozzunk egy kicsit. Valamit csinálnom kell, mert megőrülök. Az én jó öreg rámám. Szegény, milyen ritkán veszem elő mostanában. Kifeszíték egy selymet. Szép, tiszta, makulátlan selyem, jólesik simogatni. Olyan makulátlan, mint én voltam. Valamikor. Kifeszítjük, mint a dobot. Egyetlen parányi ráncnak, leheletnyi gyűrődésnek sem szabad rajta lennie. Ilyen feszülő dob volt az én hasam is. Hogy örültem neki. Örültem? *Igenis, örültem* neki. Megvolt már hozzá a korom. Akkor már tudtam gyereken gondolkozni. Rátapasztottam a tenyerem, s éreztem . . . talán csak érezni véltem . . . hogy ott van! Hogy bennem van. Az én gyerekeim! Nicuval hosszú együttélés után . . . hány év után is? . . . nem sokkal előtte házasodtunk össze. A sárga téglás gömbtetejű patinás görögkeleti templomban koronát tartottak fejünk fölé a szakállas vén pópák, miközben a fémvirág-keretű, kacifántos ikonosztáz időtől megbarnult, megzöldült arcú komor szentjei két ujjukat magasba tartva figyelmeztetőn meredtek ránk. A fél rokonságom nem jött el, mert kitértem a hitemből. A többi csak legyintett. „Hát fontos az? Csak szeressék egymást a gyerekek.” Pedig akkor már nem is olyan nagyon szerettük. Ennyi év . . . és ennyi kapcsolat után mi marad meg az emberben? Csak valami nagy-nagy üresség. Meg békére, megnyugvásra vágyás. Szélárnyék-keresés, vagy mi. Tulajdonképpen jól megvoltunk egymással. Valahogy úgy gondolhattuk: összeszoktunk, jobbat – sokkal jobbat – úgyse találunk. Ismertük egymás hibáit – ennyi idő múltán már nem színészkedik az ember – és elfogadtuk őket. Talán. Velük együtt fogadtuk el egymást. Igaz, a szülei egyetlen centimétert sem írtak rám a nekünk vásárolt házból – néhány rokonom fel is hördült miatta – de nekem ugyan nyolc! Megvan a munkám, a jól jövedelmező foglalkozásom. Én nem *azért* házasodtam Nicuval össze . . . Mi van ezzel a gumiarábikummal? Beszáradt volna? Megint nem csavartam rá tisztességesen a kupakját. Na, majd felhívítjuk. Hova is tettem a benzint? *Hova tettem már megint?!* Olyan feledékeny lettem, mint egy matróna. A minta, az itt van. A helyén. Milyen szép ez az erdő. Valóságos őserdő. A sok madarával, az egzotikus növényeivel, a sűrű, átláthatatlan lombok mögül felsejlő *titokkal*. Túl lassan haladok. Mi lesz, ha elkapnak majd a fájdalmaik? . . . Már éreztem az apró rúgásait, a furcsa kis

bukfencfélét. Annyit derültem rajtuk. Igyekeztem megfejteni, mit csinálhat éppen, mivel játszik, szórakozik ott bennem az *én* gyerekem? Ó, mennyi mindent összeolvastam! Tudtam róla, hogy az ízeket érzi meg legelőször, hogy több ízlelőbimbója van, mint egy újszülöttnak, és az én édeskés magzatvizemet kóstolgatva, szagolgatva bizony megérzi, ettem-e például fokhagymát, és akkor talán elfintorítja az orrocskáját. Ezen nevetnem kellett. Olyan mulatságos volt elképzelni, hogyan fintorog odabent. Vajon mekkora lehet az orrocskája? Azt olvastam, a huszadik héttől félkörömnyi a fülkagylója, és gombostűnyiek a hallószervei. Akkor mekkora lehet az orra? Piciny, porcogós kis háromszög lehet, gondoltam. A puha kis arcából alig-alig kitüremlő parányi háromszög. Mint egy miniatűr piramis. S ezen megint csak nevetnem kellett, hogy éppen piramishoz hasonlítom ezt az éppen csak születőfélben levő még alig orrocskát. Akkoriban sokat nevettem. Tele voltam várakozással és boldogsággal. Valósággal *visszhangzott* a ház a nevetésemtől! . . . Aztán eszembe jutott, hogy ha csak egy icipicit is hasonlít majd az apjára, akkor bizony nem fintorog majd az én picim, ha behagymázok vagy fokhagymázok, nem bizony, hisz Nicu egyenesen imádja a fokhagymát. Szídják miatta a barátai, azt mondják, mindig a fokhagymaszószot juttatja az eszükbe, de ő csak vonogatja a vállát és nevet, azt mormolja: Ha egyszer egészséges! Chopint hallgattam, játszottam, Schumannt és sok-sok magyar népdalt, hogy már ott bent megismerje, megszeresse őket. Ültem vele a kertben a mályvabokrok között, és énekelgettem neki: „Fehér selyem, csipkés szélű, drága kicsi kendő. / Mondd meg nékem, súgd meg nékem, hogy mit hoz a jövődő . . .” A jövődő! Istenem! Olyan csendben volt olyankor a kis szentem. Szerette, ha énekelek. Már akkor sokat voltunk kettesben, Nicunak éppen sok munkája akadt, alig volt otthon, de láttam rajta: ő is boldog, ő is várja a Gyerekünket. Időnként megmagsimítottam egyre jobban gömbölyödő pocakomat, szerettem volna, ha már, amint olvastam, belülről ő is odaszorítaná simogató kezemhez a fejecskéjét, de tudtam, hogy erre még várni kell . . . Ha magam voltam, az állótükör előtt profilból nézegettem magam, s megmagsimogattam egyre szépülő, hegyesedő kebleimet, amelyekért Nicu bolondult valamikor . . . S akkor! Valami csomó . . . Nem akartam elhinni, sietve tapogatni kezdtem a másikat is, s persze abban is a szokásos kisebb-nagyobb csomók, izmok, ki- és betüremlések, mirigyek. Úgy, ahogy vártam,

úgy, ahogy *akartam* is! Megnyugodtam. De csak kis időre, másnap kezdődött minden előlről. A gyanút nem lehet csak úgy elaltatni. S aztán az orvosi látélet. Azt hittem az ég, maga a magasságos ég szakad rám . . . Na, kontúrozzunk egy kicsit, gondoljak már valami másra. Ezt a lovat a bal sarokban talán inkább szárnyasra mintázom meg. Érdekes, itt középtűt mintha valami úr lenne. Egy úr. Mint bennem. Hogy foglalkoztatott azelőtt ez a kép, és most? . . . Valamivel ki kell tölteni ezt az úrt, és engem már annyira nem érdekel, hogyan, mivel . . . Nem szabad feladni! Nem, és nem szabad! A munka feledtet, a munka erőt ad, biztosságot. Mi lesz, ha Nicu elhagy? Valamiből el kell tartanom magamat. Amíg élek. Lehet, hogy még sokáig elélek. Az üzletben sürgetik a megrendelésüket. Azt mondják, erre még van kereslet. Mit szerethetnek benne? *A látványt*, az élénk színeket, a fantázia csapongását talán. A mesebeli szörnyeimet. Ha a magánszörnyeimet látnák! Tegnap éjjel azt álmodtam, hogy lassan, szép egymásutánban leválnak rólam a testrészeim. Legelőször a bal karom huppant elém, aztán a jobb . . . a lábaim egyszerűen kiestek alólam, „kiugrottak a menetükből”, mint gyermekkorom papírmásé bábuiból, s *luk* maradt a helyükön. Tátongó luk. De nem fáj, semmi nem fáj. Csak feküdtem ott lent, és részvétlenül figyeltem, mint potyognak ki szájamból a fogak, ugrálnak le rólam feszes mellbimbóim, pottyannak mellém a fülkagylóim, száll el rólam bodorgöndör gomolyfelhőként a hajam, s ül meg furcsa fagyöngyként a tiszafán . . . Mint egy film. Egy horrorfilm. Akkor mintha valaki benyúlt volna felülről a koponyámba, s mint lepusztult, agyonjátszott/nyúzott legnagyobb alvóbabámnak, a porcelán fejű Marikának hajdanában én, egyszerűen, fogantyújuknál fogva *megfordítja a két szemgolyómat* „alvósra”, hogy festett-kék szivárványhártyájukkal *befelé* nézzenek, s a szemüregben már a rózsaszínű, piszkos-kopott műanyag „szemhéjak” látsszanak csupán. Sokszor megvettem ezt Marikával, valahányszor csak „altattam”, hisz az automata alvós szem rég nem működött már, megmacskásodott, beragadt, vagy mi. Copfba font, valódi hajból sikerített frizurája parókaszerűen lejárt, csak le kellett emelnem, apró kezemmel benyúlnom a fej porcelánüregébe, jól megmarkolnom a szemeket, és tetszés szerint kifelé vagy befelé fordítani őket . . . S most, álmomban, az én fejemben kotorászott valaki. Nem láttam, kicsoda. Akkor sem, amikor az agyamat kezdte „megdolgozni”: tekervényeire bontotta, fej-

tette, s huzigálta kifelé, mint a fodorháját . . . vagy inkább mint holmi *beleket*. Mert akkor már belek voltak, tele bélsárral, s habár a szemeim befelé voltak fordítva, *láttam*, amint valakik . . . egyszerre olyan sokan lettek . . . fűrge, zsíros tapintású vastag ujjjaikkal egyszerűen kifordítják „bél-agytekervényeimet”, s késsel kupacba kapargatják belőlük a bélsarat . . . Ezt már „éreztem”. Mintha millió apró tű szúrt volna beléjük, ott a fűvön tkeregtükben, s a kések és bugylibicskák éleinek minden érintésére hideglelősen összerándult/rázkódott a csonkom. Ám akkor . . . váratlanul fortyogni, tülekedni kezdett bennem ott belül valami, kitörni készült, éreztem, hogy a hasam, a mellkasom fájdalmasan felszakad, s valami, valami . . . hatalmas, ismeretlen, sötét valami *szörnyűség* idéetlen vijjogással, üvöltéssel, vonyító-fenyegető sírással vagy mivel felfelé lökődik belőlem . . . Ez már félelmetes volt, fájdalmas és valahogy hideglelősen „túlvilági” . . . Erre ébredtem fel, verejtékben úszva, magamat összepisilve. Nem szoktam emlékezni az álmainra, de ez annyira szörnyű volt, hogy sebtében lejegyeztem. Azóta is sokat gondolok rá, próbálom elemezgetni magamban, de mesélni róla senkinek sem merek, mert érzem, hogy velem van kapcsolatban. Ennyire rettegnék tőle? . . . Igen, ennyire. Úgy látszik. Belelapoztam Szepes Mária Álomszótárába, Krúdy Gyula álmoskönyvébe, Csáth Géza naplójába, álmovázlataiba, de nem tudok, nem *merek* bennük elmélyedni. Mi lehet ott a lelkem mélyén, micsoda zűrzavar és micsoda szennyes önzés! Nem, nem akarom megtudni, hogy én ott a vinnyogva sápiítózó, gyógyulásért esengő bensőmben esetleg *gyűlölöm* a gyerekeimet . . . Rajzolok még egy paradicsommadarat . . . S ide, a közepébe, a lukba (a hasamba?), az *álomszörnyet*. Talán nem ijednek meg tőle a megrendelők . . . Akkor most pár ceruzavonással kiigazítom a fák, bokrok körvonalait . . . Jó lesz, elég lesz, úgyszólván sokat improvizálok majd, nekem ez már rutinmunka. Rutinmunka? Szégyen. No mindegy. Ez van. Egyelőre. Most egy kis gumiarábikum, hogy a színek ne folyjanak egymásba . . . Nem, nem tudok összpontosítani. Ezt a sarkot még rögzítem, aztán pihenek egy kicsit. Csak egy kicsit . . . ledőljek. Milyen szép is a lakásunk. A fehér vesszőbútorok, a sok virág és a festmények, festett selyempárnák, finom kerámia . . . mind, mind az én kezem munkája, az én ízlésem, Nicu nem szól bele, rám hagyja a választást . . . és ezek a nagy, szabad felületek, térségek . . . a hatalmas üvegtáblák . . . Az ajtókat is kivetettem. Azt

hittem, örökké itt fogunk, itt fogok élni . . . A *sokk!* A pánik. Azt mondják, az ember legerősebb ösztöne – s az állaté is – az életösztön. A fajfenntartási csak mögötte kullog. Meg akartam *szabadulni!* Hiszen legtöbbünknek hány, de hány abortusza volt! Majd lesz egy újabb gyerekem, nyugtatgattam magam, pedig hát ezt is alig hoztuk össze. Milyen sokáig nem maradtam terhes! Hormonterápia, gyógyszerek, a termékeny napok bekarikázása, megfelelő testhelyzetek eltanulása . . . Micsoda fura, *fordított* helyzet! Dédanyáim nyilván forogtak a sírjukban, látva ezt a *modern* kínlódásomat a testemmel, a XX. századi agyongyógyszerezett/tornáztatott, fogyókúráztatott, vitaminokkal felfújtt, bio-ételekkel lappasztott, kávéval, italokkal serkentett, altatókkal pihentetett, divatosan csontsovány, pontosan, kiszámítottan megfelelő izomzatú, arányos, ápolt, kisportolt szegény, szegény asszonytestemmel . . .

Nem akartam elhinni, hogy *nem lehet*. Hogy már *késő!* Ha elvetetem, biztosan meghalok. Ha nem, akkor csak . . . talán. Elfeketedett előttem a világ. Becsapva éreztem magam, csúnyán becsapva. *Csapdában*. Gyűlöltem Nicut, ó, hogy gyűlöltem! Pedig szegény olyan rémülten méregetett, olyan tanácstalanul topogott körülöttem. „De hát csinálj már valamit!”, kiabáltam. „Határozz. Intézkedj. Te vagy a férfi.” Orvostól orvosig szaladtunk. Mind azt mondta: Nem! Túl késő. Csak egy azt, hogy: Megkísérelhetem éppen, de akkor már holtbiztos, hogy soha többé nem maradhatok terhes. S az életemért ő sem garantál. Úgy kapaszkodtam bele, mint az utolsó szalmaszálba . . . S akkor nekem jöttek, mint egy hadsereg. Nem is egy. Több állig felfegyverzett, könyörtelen és vérszomjas, ádáz dühű hadsereg. Nicu szülei, rokonsága. Az én szüleim, a barátaim, ismerőseim. Legtovább szegény Nicu vacillált, de aztán ő is összecsikordította a fogát. Ezen már nem lehet segíteni. Fogadjam el a sorsomat. Lesz ami lesz, ezt a gyereket ki kell hordani. *A sorsomat?* De hát hogyan, miért? Hisz ez maga a halál! Minden orvos megegyezett abban, hogy szülésig – semmi terápia, semmi kezelés! A megszületendő gyermek érdekében. Az *új ember* életéért, egészségéért. Megkövülten hallgattam a teli szájjal szónoklókat. És én? *Velem mi lesz?* Zavartan félrenéztek, elnéztek a fejem fölött. Majd ha már kihordtam, majd ha már megszülettem. Akkor, természetesen, rögtön és mindent. Minden lehetőt. Minden elképzelhetőt. Mint egy halálraítélt. A kisujjukat sem mozdítják! Nem segítenek! Mindannyian beleegyeztek . . . Elnézik, sőt *elvárják, hogy feláldozzam magamat!* Még az anyám is. A

saját szülőanyám. „Egy anyának a gyereke a mindene. Én is csak értetek éltem.” Igen. Értünk élt. De azért napközibe járatott mind a hármunkat, évekig menzakooszon éltünk, mert hát ugye, a fontos, felelősségteljes beosztása. Nyaranta pedig odalökött bennünket a nagymamához, hogy ő apával vidáman utazgathasson külföldön. És év közben is, holmi hivatalos utakra. Holmi hivatalos szeretőkkel. Talán. De ezt már csak a keserűség, a feneketlen kétségbeesés hozta ki belőlem. Hát még ő sem áll mellém? Hogy a *másik asszony*, az anyósom nem, azt még lenyeltem. Elvégre nekik az utód, az unoka a fontos. Pedig akkor már tudtuk, az ultrahang kimutatta, hogy „csak” kislány lesz. Bezárkóztam a szobámba, és napokig sírtam, üvöltöztem tehetetlenségemben. Ledobáltam, megtapostam a párnákat, a saját kézi festésű selyempárnáimat, leszaggattam a habos fehér függőnyeimet, az egész világos lakást beborító bidres-bodros báránnyelhekként dagadozó fehér függőnycsodákat, amelyek, a kék falakkal és szőnyegekkel egész otthonunkat egyetlen hatalmas Magritte-képpé varázsolták, s amelyek között végre *othon* éreztem magamat . . . Tomboltam. Egy este ellopakodtam a kistemplomba, s az esti mise után tanácsot, lelki vigaszt kértem az *én* plébánosomtól. Korán ráncosodó, megkínzott arca volt, beszéd közben időnként fojtó köhögés fogta el. Zavartan, tűnődve hallgatott meg – kicsit mintha bele is pirult volna . . . vagy ezt csak valami belső láz okozta? – de végül ő is kitérte fölém viaszsárga, enyhén remegő kezét, és azt suttogta: „Lányom, az asszonyok életében a legszebb és a legfontosabb az *anyaság*. Ez valóságos *küldetés!* Látod, a Szűzanya is . . .” Végül, lassan-lassan, megtörtem. Elfogadtam az *ítéletet*. Azt, hogy halálraítélt vagyok, aki a cellájában várja, hogy az utolsó percben felmentik-e, vagy kivégzik . . . Sőt. Azt is tudtam, hogy ha sikerül is megszülnöm a gyereket, s utána azonnal meg is műtenek, az még semmire sem garancia. Lehet, hogy a *halálatomat szülöm meg* velem?

Megint fent vannak a függőnyeim. Úgy libegnek-lobognak körülöttem, mint Fitzgerald A nagy Gatsbyjében, amelyért annak idején annyira lelkesedtem az anyám, hogy egy ideig állítólag még Mia Farrow filmbeli hajviseletét is utánozta. Új festményeim, saját készítésű faliszőnyegek, párnáim is vannak. A Nagy Várakozás közben igyekeztem megszépíteni magam körül az életet. A *maradékot*, amelynek cseppjeit zsupori lassúsággal csorgatják körém ismeretlen, távoli párkák. De sokat ültem akkoriban ebben a fehér vesszőfotelben! Hátamat kitámasztottam selyemre, szaténra és kínai kreppre festett, fekete és aranycérnával step-

pelt bolondosan elszabadult fantáziájú díszpárnáimmal, és befelé figyeltem. Egyszerre *mindkettőjükre*. A gyerekemre és rá, „akit” sokáig megnevezni sem tudtam. Figyeltem a növekedésüket, apró jeleiket, üzeneteiket, a változásaikat. *Egyszerre mindkettőjüket*. S közben bújtam az orvosi könyveket. Párhuzamosan olvastam a szülészeti és az onkológiai cikkeket. Töretlen és megkettőzött érdeklődéssel. Tudtam már, hogy a huszadik héttől Nikoletta (magamban így neveztem őt el, amikor már tudtam, hogy mégis megtartom – ez a név hasonlít kicsit a Nicura) már *hallja* a szívem dobogását! Hallja . . . S hogy a huszonnegyedik héttől kezdve a külvilág zajai is eljutnak hozzá. Össze-összerándul a porszívó zakatolására, a mixer egyhangú zúgására, az edénycsörömpölésre, a nappali redőnyének súlyos zuhanásaira, s ijedtében aprókat ugrik bennem, ha dühömben jól bevágom magam mögött a bejáratot nehéz tölgyfaajtót. Ilyenkor, büntudatosan, csitítóan oda-odakaptam a pocakomhoz, megsimogattam. – Ne haragudj, Nikó, ne haragudj rám, kicsikém. Bocsáss meg. – Főzés, mosogatás, festegetés közben már ismét énekelgettem, *neki*, beszéltem hozzá, s mert olvastam róla, hogy habár szemhéja – *hogyszemét* megvédje a magzatvíztől – többnyire szorosan zárt, mégis, ha napozok, valami enyhe vöröses derengés formájában eljut hozzá a fény, hát minden külvilágtól való akkori idegenkedésem és viszolygásom ellenére kivonszoltam magamat a nyitott teraszunkra, és a fikuszok, filodendronok, kukoricapálmák, aszparáguszok és vörösen izzó virágú muskátlik közé leterített hánccszőnyegen, az anyósomtól kölcsönkért óriás fürdőruhában elnyúlva, elnehezült potrohú ügyetlen békaként kiterülve feltartottam pocakomat a Napnak, magasra, magasra, hogy csak süsse, melegítse, szeretgesse meg kicsit az én Nikómat . . . Időről időre megtapintottam, óvatosan körülmatattam *Őt* is, megsaccoltam, mennyit nőtt időközben, s próbáltam elképzelni, mint ágazik-bogazik szét lassan a testemben, mint nyújtogatja véremben, izmaimban, szerveimben kíváncsi, erőszakos csápjait, mint vájja belém zsigereimben megkapaszkodó apró horgait, horgonyait, mint szív el tőlem, belőlem, a testemből egyre több erőt és energiát. S nekem úrnöm kell, várnom, *tehetetlenül* . . . De majd egyszer! Megállj! Majd *akkor!* Akkor megkapod a magadét! – fenyegettem meg, s kétségbeesett haragomban a saját, egyre gyakrabban sajgó keblem markoltam és szorongattam meg annyira, hogy kicsordult a könnyem. Ó, micsoda hónapok voltak azok! A szakkönyvek szerint a magzat fogantatása pillanatától hetedik érzékével, finom kis antennáival érzékeli, valósággal átéli az anya lelkiállá-

potát. Szegény Nikoletta! Hiszen én kezdetben majd megőrültem, ver-tem magamat a földhöz, öngyilkos akartam lenni, még a bosszúszomjas, eszement ötletű családirtás is ott motoszkált gárgyult, megkötyagosodott szegény fejemben, amely akkoriban züllött-zagyva-hányingeres alkohollámorban hunyt csak ki esténként nagy nehezen. S most folytassuk a festést. Nem sokra becsülöm, de jó pénzeket hoz. Nicunak ugyan nincs rá szüksége, megkeresi ő a sokszorosát is olykor, de be akarom bizonyítani neki, apósoméknak, az enyémekeknek . . . kicsit magamnak is, hogy *nem vagyok még egészen leírva*, hogy keresőképes vagyok én még azért! Azt hiszem, ügyes iparművész lettem. Még így is. Csak éppen az igazi, a nagy művek kerültek el. Még. Vagy már. S talán mindörökre. Ki tudja, „hány hetem és hány napom van hátra még, irgalmas ég, kérlek, ne légy fukar nagyon!”

*

Mostanában szürkületkor a városnak egy előkertes, pettyes levelű japán babérsommal, sárga barkás hikori diófákkal, ezüsfenyővel, rózsabokrokkal ékes villasorában, szinte az utcai lámpagyújtással egy időben, ha nem is minden áldott nap, de időről időre feltűnik két imbolygó alak: egy vékonyka, megtörtén, bizonytalanul lépegető, bizalmatlanul jobbra-balra tekingető, nadrágos árny, s mellette egy parányi, tőle időnként el-eltávolodó, messze szaladó, a kerítéseken be-beleskelődő, természetközeli szegélyeikre fel-felkapaszkodó, majd félhangos „Hoppá!” kiáltással a járdára visszahuppanó kisebb. Az utcabeliek összesúgnak mögöttük: „Ő volna az?” „Hát persze. Nem látod a kicsit mellette?” „De hisz ennek vállig érő dús, aranyszőke haja van. Ilyen gyorsan kinőtt volna? Vagy csak hasonlít rá? Lehet, hogy a húga sétáltatja a kislányt.” „Á! Paróka.” Megszólítani nem merik, mert a parókás (?) szőkeség minden kapunyitkordulásra, lépések közeledtére rémülten megszorozza a lépteit, s valamelyik sarok mögött igyekszik égerutat nyerni. Egy erőszakosabb barátkozási kísérletre meg, pláne, csak úgy ukmukfukk nyakába szedte vékonyka nadrágos lábait, s a kicsi lányt ölbe kapva egyszerűen sarkon fordult, és visszafelé kezdett rohanni! Egy szempillantás alatt elnyelte őket a sötétség.

*

Nem is lesz olyan rossz ez a mesekép. Sajnos, elég egyenetlen kidolgozású. Amikor nincs hangulatom hozzá, sablonosra sikerülnek a figurái . . . Ám valahányszor Nikóra gondolok, meglevenedik a fantáziám.

Míntha csak neki mesélnék; neki mondanám el ezt a csodatörténetet a szárnyas lóról, a vízmadarokról, tengeri szörnyekről, a halkirályról, erről a furcsa sellőféleségről itt és a mesebeli növényekről. Itt vannak mind, sorban, énrám várnak vázára kifeszített selyemházájukban . . . de már olyan ritkán nyúlok hozzájuk, „játszok” velük. Fáradt vagyok. Ma az apósom vitte sétálni a kicsit. Az anyósom rendszeresen megfőz, kimos. Kímélnék. S közben lopva figyelnek, méregetnek. Meg tudnék olyankor *örülni!* Néha csak azért is munkába temetkezem. Tegnap egy egész halom ruhát kivasaltam. S akkor Nicu halványkék csíkos új ingén – egy rúzsolt. Vagy gyümölcsolt? Esetleg csupán egy rostirón nyoma, elvégre színesekkel is dolgozik. Úgy szeretnék hinni neki! Livi már régen kémkedik a férje után. Azt hiszem, már a kezdet legkezdetétől. A legváratlanabb időpontokban, rajtaütésszerűen rá-rátelefonál az irodájában, hogy ellenőrizze, nem csámborgott-e el valamerre. A kollégáit – mintegy csak úgy mellékesen – kikérdezi. (Azok meg összeröhögnek a háta mögött.) Ha délutánra is bent marad a munkahelyén, benéz hozzá. Mindig talál valami ürügyet. Nem bánja, ha átlátszót is. „Csak hadd tudja, hogy rajta tartom a szemem!”, mondja dühösen. Soha nem mentem utána. Ez olyan . . . megalázó, olyan alantas valahogy. De most? Lehet, hogy okom lenne rá. *Azóta* többnyire sötétben szeretkezőnk. Vagy kombinében maradok, melltartóban. Csodálatos csipkecsodákban és – speciális melltartóban, pfuj! Hogy utálok és megvetem magamat, hogy szégyellem a testemet! Az én szép, formás, megcsonkított testemet! Livi és Nataša biztatnak, hogy ne hagyjam el, ne hanyagoljam el magamat, vegyem fel a harcot. A férjemért. Önmagamért. Vásároltam is egy csomó klassz új cuccot. Gyönyörű fehéreneműt. Az egyik csepp bugyi és melltartó almazöld alapszínű, s mohazöld, rozsdavörös és gesztenyeszín virágok vannak ráhímezve. Megcsináltattam hozzá a betétet is. Nicu is meglepett néhány „tündérhálóinggel”. Úgy igyekszik szegény. Pedig baj van, baj lehet, mert már jó ideje pornófilmeket cipel haza, azokat nézzük együtt. Több-kevesebb sikerrel. Soha nem beszél *arról*. Úgy tesz, mintha semmi nem történt volna. Semmi! *Soha* nem fogom elfelejteni azokat a heteket, hónapokat. Rettogtam, hogy a gyerekem is megkapja tőlem a kórt, hogy a rák egyszer csak átindázik még ott, bent a méhemben, beléje, az én kicsimbe, és *megöli!* Összevissza olvastam minden lehető, kifaggattam mindenkit, aki faggatható volt, de ahányan nyugtatgattak,

éppen annyian el is háritották hümmögve a világos és egyértelmű választ. *Semmi sem bizonyos!* Semmire sincs garancia. Semmire. Hol magamat sirattam, hol őt. Elképzelttem, hogy egy életre meg lesz nyomorítva. Hogy valami testi vagy lelki hibával születik, hogy egy életen át cipelheti majd *miattam* a keresztet. Szegény kicsi egérgém, kicsi, már mozgó gilisztám te, te szerencsétlen . . . Ma még nem is ettem. Néha egészen elfeledkezem magamról. Ha Nikolett itt van, mellettem van, akkor vele én is . . . De ma elvitték. Majd ebédelek. Az anyósom olyan *másként főz*. De nem baj. Szép tőle, hogy egyáltalán. Azért eszem egy kis körtét. Az egy darabban, „spirálban” meghámozott héját valamikor keresztüldobtam, átbucskáztattam a fejemen. Az almáét is. Hogy megtudjam, ki lesz a jövődöbelim. Nem mintha hittem volna benne. A szokások néha erősebbek nálunk. Milyen szokások ivódnak majd Nikóba? Az apósomék románul szólnak hozzá. Én, meg a szüleim, magyarul. De mi Nicuval kettesben, egymással, szerbül társalgunk. Milyen *zavar* lehet a kis fejében. Ha meghalok . . . ha meghalnék . . . egy csapásra megoldódna a nemzetiségi kérdés a családban. Az anyósomék tulajdonképpen már beszéltek is anyuékkal. Finoman megpróbálták meggyőzni őket, hogy ne beszéljenek a gyerekekhez magyarul. Nem, nem tiltották meg . . . Hogyan is tehetnék . . . Inkább csak kérték. *A gyerek érdekében*. No, csak engem merjenek molesztálni ilyesmivel! Nekem már nincs vesztenivalóm. Legalább az a néhány dalocska, versike, mondóka, pár szép szó, mondat . . . az anyanyelvén. Az maradjon meg neki emlékkbe. Az édesanyjától. Ha ugyan . . . Én még *azért bízom!* Olyan görcsösen ragaszkodom az élethez, hogy már szinte fáj. Fáj majd itt hagyni. Ezt a sok szépséget. Most egyszerre olyan szépnek látok mindent! Meg-megsimítom a bútorainkat. A képeket, a porcelánt. *A tárgyakat*. A ruháimat. Nicu öltönyeit. Megszagolgom. Szeretem a dohányszagát. A testszagát. Érdekes, valami egészen különleges illata van a testének, a holmijának. Még most is megbolondít olykor, pedig. Az esőt is szeretem, a langyos esőt. Mindig is szerettem, csak akkor a frizurámat féltettem, a szép, hullámos hajamat. Feltartom az arcom az esőbe, felkínálom a szélnek. Simogassanak. Érjenek hozzám. Tépázzanak, marják érdesre a képem. A Nap! Lehunyom a szemem és érzem, ahogy aranyvörös, izzó karjaival átölel, átfon, belém ivódik, eggyé lesz velem. A fák . . . Alájuk állok, hagyom, hogy rám hullassák leveleiket, megpermetezzenek

a virágporukkal, engem, a már magtalant. Az idén egészen óriásira nőtt az édesköményünk. Embermagasságúnál is nagyobb lett. Nicuval három hatalmas karót is levertünk, azokhoz kötöttük ujjnyi vastag hajtásait. Ő meg csak nőtt, növegetett, s ezernyi „esernyős”, sátoros virágfején millió édes, fűszeres illatú magocska bomlott ki, pattant fel. Így nőhet Ő is bennem, így terjedhet, erősödhet, burjánozhat el bennem alattomosan, gondoltam néha, s olyankor *gyűlöltem* az édesköményünket. De már megbékéltem vele, s a természettel; mindennel. Nem ellenségeim ők. Néha, a kertben sétálva, hatalmas törzse alá állok, átfonom a karjaimmal, s arcom az ánizsillatú magfelhőbe fúrva hagyom, hogy rám peregjen a sok barna csíkos hacukájú, érdes tapintású apró magocska. Ha meg lenne még a hajam, tele lenne velük. Sokáig álldogálok így, nagyon szeretek alatta, nem tudom, miért, talán az erő, a termékenység szimbóluma ő nekem. Néha az eső is ott ér, együtt ázok vele, arcomon folyik, csordogál alá a hús felhőtej, minden porcikámat átjárja. Ilyenkor úgy érzem, egy vagyok a természettel, együtt ázom, gőzölgöm, száradok fel a Földdel, magam is csak egy hajtás vagyok a sok közül, az élet parányi csodája, mint ez a körtemag, ni, itt a nyelvem hegyén . . . Hogy zokogtam, amikor megszületett! Először az örömujjongás a nagy „blutty” után, hogy megvan, kint van, hogy *szabad vagyok végre, szabad*, hogy most már *én* következem, velem is lehet törődni, az én életemmel, hiszen én megtettem, lám, megtettem a magamét. Sírtam, amíg varrtak, de örömben. Kedvem lett volna kezet csókolni a korán kopaszodó, sörtehajú ismeretlen kis dokinak, hálakönnyeiket csorgatni rövid körmű, suta kis kezére, amiért végre valaki *énvelem* is törődik már. Pedig nem érdemelte meg, az utolsó pillanatban bukott be a szülőszobába nagy lihegve, s aztán is . . . hagyott kihűlni, egy másik visítózva vajúdo mellett cövekelt le, a szomszédos szobában, mert az egyre hisztizett, pedig csak órák múlva szült végre, minden komplikáció nélkül. Az én repedéseim, bemetszéseim közben kihültek, kín volt őket összefércelni, kín elviselni, de mi volt ez *ahhoz* képest! Diadalmas voltam és boldog. És csak nagyon-nagyon sokára jutott eszembe a gyerekem. „Él?” kérdeztem, valahonnan nagyon messziről visszaérkezve. „Hát persze”, mondta az ápolónő. Még mindig fent feküdtem a szülőágyon, és a plafont bámultam. „Biztos, hogy él? Nem hallom a hangját . . . *Meghalt?!?*”, sikoltottam fel, de akkor – talán megcsipkedték, vagy megpaskolták a kis testét –,

egy lány, gyengécske, puha hangocska énekelt bele a nagy-nagy csöndbe. Nem sírt, énekelt! „Le-e . . . Le-e”, dalolta meleg, kedves hangján *az én gyerekem*, s akkor belém hasított a felismerés, hogy ezentúl bármit tehet velem vagy ellenem, soha-soha többé nem tudok majd haragudni rá. Akkor sem, ha beigazolódik egyszer, amit kezdettől fogva rettegvé hordtam magamban, az idegszálaiban, s minden firtató, kutató sötét szempár ezt visszhangozta bennem újra meg újra: *hogyan vele, általa a saját halálomat szültem meg.*

Ledőlök egy kicsit. Azt mondta, megnézik a cirkusz állatkertjét. Ne csak képről ismerje a vadállatokat. Csak meg ne marja valamelyik. Minek egy alig kétévesnek vadállatokat mutogatni? Szegény csapzott, fénytelen szemű, kopott szőrű kis cirkuszi mutatványosok. Azok *nem* igazi vadállatok. De azért amilyen idegbajos, szűkölő, megfélemlített roncsok, ha rájuk jön a heppáré, még megharaphatják. Nikolett úgy szeret mindenkit megsimogatni, megszeretgetni . . . Pedig olyan kevés szeretetet kapott tőlem. Meg se szoptathattam. Egyetlenegyszer sem, pedig úgy kívántam! Ugyan milyen lehet az immunrendszere? Röviddel a szülés után sietve megműtöttek, sokáig nem is láttam. Amikor gyűlni kezdett megmaradt emlőmben a tej, első érzésem az öröm volt. A bizonyosság, hogy a testem normálisan működik. Elégedetten tapogattam; boldog voltam, hogy a keblem egyre jobban nekigömbölyödik, szépen feszül. Mondtam, hogy akkor most már hozhatják a gyereket, megszojthatnám. Persze kategorikusan elutasították, hogy is juthat eszembe ilyen botor, esztelen gondolat. Ez megdöbbsentett, pedig várható volt. Egyszerűen *nem akartam tudomásul venni*. Sokat sírtam akkoriban. Hát még amikor csomók kezdtek mutatkozni az „ép” emlőmben is, belázasodott, kőkeménnyé vált, ami persze normális volt, de én akkor majd megőrültem a rémülettől, hogy az is elrákosodott, azt is műteni kell, hogy végem van, végem van . . . Persze segítettek a bajon, van, amin lehet segíteni. „Masztitisz” mondták, közönséges emlőgyulladás. A szokásos. Következett a borogatás, a művi lefejtés, Oxytocin kapszulák, később injekciók. A főorvos leszidta a nővéreket, amiért elhanyagoltak, hagyták elfajulni a dolgokat, pedig az én esetem, ugye, külön kategória, speciális eset . . . Égett az arcuk, később meg is bosszulták rajtam a sérelmüket, noná! Csak sírtam és sírtam. Külön kategória vagyok. Speciális eset. Minden szó fáj, sértett, valóságos fájvirággá lettem. Minden hangsúly változást, szemöl-

dökefelvonást külön elemeztem, magamra értettem, minden gesztusnak jelentősége lett, minden szóban mögöttes értelmet, előttem eltitkolandó „rejtjelet” kerestem. Égő, árgus szemekkel egyre csak figyeltem, figyeltem, hallgatóztam. Befelé és kifelé . . . S aztán egyszerre, váratlanul, a halálvágy. Amilyen vak akarással kapaszkodtam terhességem alatt az életbe, bíztam a gyógyulásban, örültem a sikeres szülésnek, a biztató előjelű műtétnek, úgy hagyott el egyszerre, hirtelen-váratlan az erőm. Már nem akartam élni. Elutasítottam az ételt, nem vettem be a gyógyszereket. Azt mondják, Nicu és az anyám majd eszüket vesztették, de az orvosok megnyugtatták őket: közönséges szülés utáni depresszió. Valamilyen formában a legtöbb nőnél előfordul. Nem csak a „speciális” eseteknél. Ilyen egyszerűek a dolgok. Másoknak. A kívülről állóknak. Azután csakugyan elmúlt . . . Hazajöttem – és nem mertem magamhoz szorítani a gyereket! Rettegtem attól, hogy megbetegítem, hogy én betegítem meg, rettegtem, hogy ha magamhoz szorítom, ösztönösen esetleg szopni akar, hogy kis, kemény fejének bökdösésével, aprócska ráncos ökleinek hadonászásával esetleg fájdalmat okoz, hogy feltépődik a sebem, hogy elejtem, hogy felidegesítem . . . Egyszerűen rettenetes voltam, kibírhatatlan . . . S akkor még jelentkezett a „boszorkánytej” is: Nikoletta melléből, aprócska mellbimbójából sárgásfehér váladék kezdett szivárogni, „emlője” megduzzadt. Anyám a haját tépte, anyósom megpróbálta a gennyszerű váladékot kinyomni, ettől Nikó parányi, csontsovány kis testén a „keblek” még jobban meggyűltek . . . Előttem eleinte titkolták volna, de amikor váratlanul az apósom kezdett átkozódni, hogy itt van ni, már a gyerekekre is átterjedt, hogy ez a kór egyszerűen kiirthatatlan, már benne van a „benga” a családban, az egész családjában, hogy tönkreteszik, az egyetlen kis unokáját is meghalasztják . . . Hát azt már nem lehetett nem meghallani. Kiugrottam az ágyból, magyarázatot követeltem . . . majd mindent magamra vállaltam, ordítva vertem a mellem, hogy igen, én vagyok a bűnös, mindenért csakis én, kizárólag én vagyok hibás, hogy öljenek hát meg, öljenek meg végre, mert ezt ép ésszel egyszerűen nem lehet kibírni! . . . Aztán Nicu halál-sápadtan beállított az Egészségügyi ABC-vel, odavágta az asztal közepére, leordított valamennyiünket, és felolvasta a 177. oldal harmadik bekezdését (azóta betéve tudom minden szavát): „Újszülöttek emlőjéből gyakran tejszerű váladék (boszorkánytej) nyomható ki, ez az anyai

szervezetből a magzatba átjutó hormonok hatására jelentkeznek, s minden gyógykezelés nélkül napok alatt megszűnik. Nyomkodása nemcsak felesleges, hanem a fertőzés lehetősége miatt veszélyes is.” Mint akiket lekaszáltak. Egyikünk erre szédelgett el, a másikunk arra. Anya borogatást tett a kicsi mellére, az apósom nagy garral és reverenciával bocsánatot kért, én meg csak sírtam, sírtam, sírtam, azt hittem, minden könnyemet elbőgöm akkor. Hát már soha nem lesz ennek vége? . . . Nem, azt hiszem, soha. *A félelem*, a *gyanakvás*, az örökkön örökkéig való *résen levés* mindörökre megmarad már. Bennem és körülöttem. S ez még a legkevesebb.

*

Már jóval szürkület után a városnak egy előkertes, díszfákkal, díszbokrokkal, különleges virágfajtákkal ékes villasorában nagy ritkán feltűnik két alak: egy hosszú, bő, afféle mindent takaró köpenybe takaródzó magas nő, akinek dús fekete sörénye, divatos sötét óriás szemüvege szinte a teljes arcát eltakarja, és egy parányi, tőle időnként el-eltávolodó, messze szaladó, a díszes vasrácsos kerítéseken be-beleskelődő, terméskő szegélyeikre fel-felkapaszkodó, majd hangos „Hop-pá!” kiáltással a keskeny, gondosan nyírt pázsit szegélyezte járdára visszahuppanó kisebb. Az utcabeliek összesúgnak mögöttük: „Ó volna az?” „Ugyan! Már mióta szőke parókát visel. Ez egy fekete nő.” „De a kislány . . . Nézd csak meg jobban. A kislány – ugyanaz.”

Már alig látni. A bokrokon, a titokzatosan sötétbe burkolódzó fákön súlyos esőcseppek ülnek. Két, utcára ültetett vadcseresznyefa alatt elhaladtukban néhány ázott, „szivarrá” pöndörödött falevél kíséretében esőcseppek hullnak rájuk, meg apró, lilásrózsaszín bogyók. A lányka, mint kiskutya rázza meg, szabadítja meg tőlük göndör üstökét, de az asszony meg sem rezdül. A lámpafényben nedvesen csillogó úttesten, hosszú, fényes ezüstcsikot húzva maga után, egy csiga mászik. A kislány odaszalad, vidoran körül táncolja, és közben selypesen énekelni kezdi a csigacsalogató nótát:

– Csigabiga gyere ki, ég a házad ideki. Kapsz tejet, vaját, holnapra is marad.

Az asszony áll mellette, vár. Nézi őket. Aztán azt kántálja a kislány:

– Ha nem jössz ki, összetöröm házadat! s már rá is talpalna a gyanútlanul közlekedőre, de az asszony rászól csendesen:

– Ne. Ne bántsd.

– De hát miért? A csigák kártékonyak, és *nagyon* összerágják a káposztát, a retket, a virágokat, meg mindent. Csúnyák és rosszak. Nagypapa mondta!

Az asszony lehajol, két ujjá közé csippenti a nyomban házába bekotródó jószágot, majd áthajtja az egyik kerítésen. – Élőlények – mondja.

A kislány nyűgösködik. – Mamikám, fázom – mondja. – Menjünk haza.

Az asszony nyel egyet. – De hisz csak most jöttünk ki . . . Gyere, játsszunk valamit . . . Tudod mit? Fogócskázunk. Te vagy a fogó! – Tenyerével gyengéden megpöccinti a gyerek vállát, és futásnak ered. Lassan, komótosan fut, közben hátra-hátranéz, hogy a kicsi tudja-e követni. A gyerek picit csodálkozik, de aztán felkacag, és az anyja nyomába ered. Ráver a fenekére. – Te vagy a fogó! – S már szalad is, fürgén szedi kis tömzsi lábait, sőt – csak hol, kitől tanulta? – már „cselez” is, cikcakkban fut, egyre messzebb, egyre távolabb. Az asszony úgy tesz, mintha már-már beérné, de hogy a nevetve hátra-hátrasandító kislány sikkanna mindig továbblendül, egyre jobban lassít, lassít, végül megáll. Már több saroknyit futottak. Sötét van. Néhány utcai lámpát a kölykök kiparittyázhattak, a „foghíjakban” az ólmos ködszitalásban a házszámok is alig kivehetőek. Az asszony a földgiliszta-árus kidőlt-bedőlt drótkerítésébe kapaszkodik. Forog vele a világ. Meggörnyed, hányni próbál. Ahogy felpillant, az udvar mélyén meglátja a szabályos téglalap alakúra púpozott gilisztaágyásokat. Ez megnyugtatja. Már tudja, hol vannak. – Mama! – hallja messziről a kislány cérnahangocskáját. – Mama, hol vagy? Gyere már! Ipiapacs, te vagy a fogó! Ipiapacs, te vagy a fogó! – Az asszony hány. Nagy sokára megáll mellette a gyereke. – Miért nem jössz már? Meddig várjon rád az ember?! Ipiapacs. Vagy nem most kell mondani? – Ezen nevetni kell, ezen az „emberen”. Alighanem az apját utánozza. De a nevetéstől újfent valami keserű lé tolul fel benne fájdalmasan, hát inkább abbahagyja. Megpróbál felegyenesedni, de megtántorodik. – Figyelj! Most mást játszunk – mondja elfúló hangon. – Tudod, azt . . . azt játszunk majd, hogy . . . hogy *részegek* vagyunk . . . és hogy . . . egy kicsit tántorgunk.

– Hogy részegek vagyunk? De hogy, mama, hogy? Én is részeg akarok lenni!

– Így valahogy, látod? Gyere. Gyakoroljuk. Hazáig.

– Ha-ha-ha. Részeg disznó! Te részeg disznó! Jól csinálom? Ugye szuper? – bugyborékol fel a nevetés a kislányból, és igyekszik pontosan úgy dülöngélni, tántorogni, ahogy az anyjától látja.

– Emelj fel, én csengetek! Én! – kéri az anyját, hazaérve.

Az asszony felemeli, s a kissé túl magasra épített kerítés párkányára állítja lihegve, de annyira szédül, hogy maga is rádől, hozzádől, valósággal a kerítéspálcákhoz tapasztja a lányát.

Az anyósa jön ki elébük. A sötétben alig képes kivenni szinte egygyóforrt fekete gubancukat. – Mi van veletek? Mit csináltok ott? – kérdezi gyanakodva. – És hol a csudában voltatok ilyen sokáig? A frászt hoztátok az emberre!

– Mi most, nagy, nagy, kövér, részeg disznók vagyunk! – lelkenedik Nikoletta. – A mama is részeg, de én sokkal jobban tudok dülöngélni. Idenézz! – s hogy leugrik, az anyja erejét vesztetten hátrazuhan. A kislány rákacsint a nagyanyjára. – Ugye, jól csinálja? Igazi Miss Piggi. De ezt nézd most meg! – s maga is hanyatt vágja magát a latyakos úttesten. – Ötös! Ugye, nagymama, ötös? Csillagos! Amilyeneket a Lackó és Viorel kapnak az iskolában . . .

*

Olyan csend van itt körülöttem. A házban szinte mindenki lábujjhegyen jár, suttogva beszél. Nicu tegnap új vásznakot, festékeket vásárolt, de én már egyre nehezebben tudok felkelni, s a festőállványomhoz ülni. Inkább már csak az ágyban, párnákkal felpolcolva, rajzolok. Körülöttem a műveim. Nicu mindet azonnal felakasztja, hogy lássam őket magam körül. Persze többnyire őket, az enyéimet festem, rajzolom. Nicut és Nikót, ezeryni változatban. És persze önmagamot. Egyre ráncosabb, megtörtebb, egyre „karakteresebb” önmagamot. Mint Rembrandt. Sokszor elnézem kedvenc Rembrandt-reprodukciómot, ezt a már pillátlan/szemöldöktelen, enyhén megtokásodott, téstaszzerűen lággyá, petyhüdtté tertyedt öregkori önarcképet, a mester híres kalap- és turbángyűjteményének egyik díszpéldánya alól kikunkorodó ősz fürtjeivel, a szétázott arcból előtüremelő megnövekedett orral, beszívott ajakkal, és a még mindig, azt mondják végig élénk, tiszta, érdeklődő, töretlen fényű sötét szempárral. Az élet végén. Ilyen – milyen? – lehet az élet végén. Neki a betevőért kellett harcolnia az utolsó pillanatig, ott Amszterdam

zsidó szegénynegyedében. Nekem mindenem megvan. A legmodernebb bőr és vessző ülőgarnitúrák (csak már ülni nemigen tudok rajtuk), hatalmas szobaelválasztó akvárium, mese-fürdőszoba beépített masszázsrendszerrel, tompa fényű függönyök a térelválasztó üvegfelületeken, délszaki növények . . . Szépség és jó mód. Meddig?! – hasít belém néha, és már nem is az fáj, hogy hamarosan itt kell mindezt hagynom, hanem mert *őket* félttem. A jövőtől. Másoktól, az erősebbektől, kíméletlenebbektől. Önmaguktól. Semmi sem örök, semmi sem megtartható. Az ember élete mint homok folyik ki, s pereg szét lassan az ujjai között, hiába szorítja össze egyre görcsösebben a markát. Rembrandt 63 éves volt. Én 34 se vagyok. A barátaink azt mondják (talán vigasztalásnak szánják), mint művész, kezdek beérni. Nem, nem hasonlítgatom magamat Rembrandtéhoz, ez hülyeség lenne, csak a magam szűk kisemberi keretei között, persze, de akkor is! Mióta harcolok már azért, hogy ne csak lakásszépítő, ügyes kezű iparművész legyek, hanem valami többet, valami mélyebbet mutassak fel végre önmagamból és a világból. „Téged a szenvedés érlelt művésszé”, mondta a minap Aurel, és megsimogatta a kezemet. A már csontsovány kezemet. Valamikor alighanem tetszettem neki, bár erről sohasem beszéltünk. Valamikor, amikor még nem perzselt/fonnyasztott „érettebbé” a bennem munkáló ismeretlen erő, de a kezem párnás volt, és az arcom még makulátlan babaarc. Az elmúlt hónapokban festettem magamról egy ideálképet is odaképzelt dús, loboncos szőke hajsáttal. Amikor Nikó megkérdezte, hogy ki ez a szép néni ott a két ablak közötti képen, bele kellett harapnom az öklömbe, hogy fel ne üvöltsek. Érdekes, mennyire félttem mindig *kiadni* magamat. A *szépség* dalnoka voltam, a színeké és a cirádáké, de mindaddig képtelen voltam az önleleplezésre. Kinek mi köze hozzá, hogy itt, belül, mi rejtezik, bujdosol a sötétben. A pénzükért tündérszép kendőket, sálakat, „aranyat”, játékot nevető díszpárnákat, terítőcskéket, falra akasztható meseképeket kaphattak a megrendelők, ontottam őket bőkezűen, nem vethet senki semmit a szememre, de az érzéseim, a gondolataim, a vonásaim nem voltak eladóak. Azt hittem, önmagamat védem meg a körülbástyázással, pedig csak kalodába zártam, s most, amikor már fuldokolva nyitnám, zárnám ki önként vállalt cellámat, úgy érzem sokszor, hogy túl késő, a béklyóvasak belenőttek a húsomba. Nem szégyellném már megfesteni testi és lelki ráncaimat, szeplőimet,

ronda, elmérgesedett/gennyesedett sebeimet, egész piti, irigy, nyüsztő-en rettegő belső nyomoromat. Csak a kezem erőtlen már. A lelkem nyitott, felkészült, adakozón, megbocsátón, segítőkészen tárulkozó. Az agyam tiszta, úgy érzem, sok rejtett belső összefüggést is megértek, vagy legalább megsejtek már, végre el tudnám mondani, árulni a *titkokat*. De az ajtók nem arra nyílnak már, amerre én akarom, egyre könnyebbé váló lényem valami ismeretlen „tölesér” felé sodródik. Érzem a szívó, elszívó erőket. Még megkísérelek ellenállni. „Nekem még dolgom van itt”, mondanám. „Most jött el a vallomásom ideje. Végre felismertem a *hogyanokat* és a *miérteket*.” Senki nem felel. *Nem felel* . . . És én megyek, *elmegyek*. Pedig maradnék.

Nicu rendesen viselkedik. Itt *mindenki* nagyon, szinte emberfeletten rendesen viselkedik. Mégis, szinte már biztos, sőt *holtbiztos* vagyok benne, hogy van valakije. Az ilyesmit megérzi az ember, a betegeknek pedig, akárcsak a vakoknak, ilyenkor már működésbe lép a hatodik, vagy hanyadik érzékük. De már féltékeny sem vagyok. Megkértem, a koporsót majd okvetlenül zárják le, nem akarom, hogy *úgy* lássanak. Ne sajnáljon le engem senki. Érdekes. Annyiszor látom magamat . . . tükrőben, az önarcképeimen, és mégis . . . Amikor legutóbb a szüleim elhozták hozzám látogatóba Nikót, már nem mert bejönni a szobámba! Lecövekelt a küszöbön, s csak bámult rám üres, tétova, rémült szemekkel. Mit láthatott, milyenek láthatott, ami annyira megdermesztette? „Lchet, hogy ez az utolsó alkalom”, gondoltam akkor, és igyekeztem erőt venni magamon. Játsszuk hát el utolsó játékunkat. Felragadtam, magamra terítettem egyet a mellettem heverő sokfajta selyem- és tüllkendő közül, amelyeket kellékek gyanánt halmozott fel az ágyamon Nicu, mert egy újabb önarckép megrajzolásához gyűjtögettem az erőt. – Na, ki vagyok? Találd ki, ki bújt el ez alatt a mesetüll alatt! – suttogtam kizsáradt szájszállal a lányomnak. Nikó sokáig mereven figyelt. Összeszorult a szívem. „Istenem, hagyd, hogy végigjátszhassam . . .” – Na, mi van, kisasszony, nem megy a játék? Szabad a gazda, hm? – kérdeztem reszelős hangon. Nikó kedves, gödrös kis arcát végre előntötte a mosoly. A jól ismert mondat, a *szabad a gazda* felcsillanthatott benne valamit régi játékainkból, mert felkiáltott:

– Nem, nem szabad a gazda, te csak várj . . . Mindjárt kitalálom . . .
– de csak állt ott, és nézelődött. A nagypapja lökdöste volna előre, a

nagyanyja nagy sebbel-lobbal suttogott valamit a fülébe, de ő csak egyik lábáról a másikra állt, és hallgatott. Gondolkozott?

Vaktában dúdolni kezdtem ott a tüll alatt. Nem is gyerekdalt, hanem, magam sem tudom, miért, egy még nagyanyám kedvelte ősrög operett-részletet: „Tündérr királynóm, légy a párom, szállj le, szállj le, pillészárnyon, ó szállj le hát, fénylőn, fehérén, szállj le a szívemre, álmaim szerelme, szállj, szállj, szállj . . .”

– Tudom már! Te vagy a Tündérr királynő. Annak van ilyen szép fátyla – mondta Nikó, és megvakarta a füle tövét. Erre emlékszem már csak, erre a pici, jól ismert, meghitt mozdulatára, ahogy rövid körmű, tömpe kis ujjáival a tejszagú, babaszagú kis fülét vakargatja . . . Erre sokszor visszarévedek . . . Ez az utolsó képem róla. Nem tudom, mi volt azután. Nyilván elvitték, mert nem jött oda hozzám, *nem mert!* Én meg nem rohantam, nem kúsztam-másztam oda hozzá, hogy magamhoz tépjem, és a tüllt sem lebbenthettem fel az arcomról, mert a tündérr királynő . . . a tündérr királynő . . . Istenem . . . a tündérr királynő . . .

*

A kisvárosnak egy előkertés, pettyes levelű japán babérsommal, sár-ga-barkás hikori diófákkal, ezüstfenyővel, karcsú ciprusokkal, tearózsa-bokrokkal ékes villasorában állítólag szürkületkor, ködszitalós esős délutánokon, vagy felhőgomolyos, borús-sötét estéken a szomszédok néha látni vélnek két imbolygó alakot: egy nyurga, légiesen suhanó nadrágkosztümös árnyat és mellette egy parányi, tőle időnként el-eltávolodó, messze szaladó, a vaskerítéseken be-beleskelődő, terméske szegélyeikre fel-felkapaszkodó, majd félhangos „Hoppá!” kiáltással a járdára visszahuppanó kisebbet. A magasabbnak hol hullámos szőke, hol egyenes szálú „kleopátrásan” egyenesre vágott dús fekete paróka veri a vállát. „Láttam őket!”, suttogják, sepegik olykor egymásnak. „Őket, kettőjüket? A kislányt meg az anyját?” „Őket, őket . . .” „De hisz már rég . . . Amál volt is a temetésén . . .” „Hétfőn Birdicné is találkozott velük . . . Azt mondja, bújócskázta, kergetőztek egymással. Játszottak.” S hideg-lélősen, babonásan, sietve keresztet vetnek.